

ESITYS EUROOPAN ALUEELLINEN YHTEISTYÖ –TAVOITTEEN MUKAISEKSI INTERREG CENTRAL BALTIC RAJAT YLITTÄVÄN YHTEISTYÖN OHJELMAKSI KAUDELLE 2021-2027

1. Ohjelman valmistelu

Interreg Central Baltic Programme 2021-2027 –ohjelma, (suomeksi Keskisen Itämeren ohjelma) on Suomen, Ruotsin, Viron, Latvian ja Ahvenanmaan välinen rajat ylittävä yhteistyön ohjelma. Valmisteltava ohjelmakausi on järjestyksessään kolmas. Itämeri on yhdistänyt näitä maita jo vuosisatojen ajan ja muodostanut perustan tärkeille ja kestäville taloudellisille ja kulttuurisille siteille.

Uuden ohjelman valmistelu käynnistyi syksyllä 2019, jolloin Suomen, Ruotsin, Viron ja Latvian vastuuministeriöt aloittivat keskustelut uuden ohjelman laadintamandaatista. Vuoden 2020 helmikuussa hyväksytyssä mandaatissa määritettiin mm. ohjelma-alue ja –rakenne, valmisteluorganisaatio sekä hallintoviranomainen. Varsinais-Suomen liitto toimii hallintoviranomaisena, jossa sijaitsee myös ohjelman sihteeristö. Ohjelman virallinen kieli on englanti ja ohjelmaesitys on laadittu englanniksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti ohjelmointikomitean (JPC=*joint programming committee*), johon kukin jäsenvaltio ja Ahvenanmaa nimesivät neljä edustajaa. Suomea edustivat TEM ja alueiden edustajat maakuntien liitoista. Lisäksi asetettiin alueitten edustajien työryhmä (WG=*working group*) valmistelevaan sisältökysymyksiä ja ohjelmaesitystä ohjelmointikomitealle. WG-työryhmässä Suomea edustivat maakuntien liitot. Ohjelmointityö toteutettiin pääosin etäyhteyksin koronapandemia-tilanteesta johtuen.

Työ- ja elinkeinoministeriö on lisäksi tehnyt läheistä ja tiivistä yhteistyötä ohjelmaan osallistuvien maiden ja Ahvenanmaan kollegaministeriöiden kanssa. Tavoitteena on ollut ratkaisuhakuisesti etsiä kompromisseja ohjelmoinnin aikana avoinna olleisiin kysymyksiin. Yhteistyö on toiminut hyvin ja ohjelmaesityksen valmistelu on sujunut aikataulun mukaisesti vaikeasta pandemiatilanteesta huolimatta.

Työn alkuvaiheessa keskityttiin temaattisten tavoitteiden valintaan. Ohjelman sihteeristö järjesti temaattiset työpajat sidosryhmille ohjelmaesityksen sisältöjen tarkentamiseksi keväällä 2020 kussakin jäsenvaltiossa/Ahvenanmaalla. Tilaisuuksista neljä pystyttiin järjestämään sekä läsnä- että verkkotilaisuuksina huolimatta pandemia-tilanteesta.

Tammikuussa 2021 ohjelmointikomitea hyväksyi ohjelmaesitys- ja ympäristöarvioinnin raporttiluonnokset julkista kuulemistä varten. Kuuleminen toteutettiin pandemia-tilanteen takia kokonaisuudessaan verkossa 8.2.2021-9.4.2021. Lisäksi jokaisessa maassa järjestettiin sidosryhmille julkinen verkkokuulemistilaisuus, Suomen tilaisuus pidettiin 10.2.2021. Ympäristövaikutusten arvioinnin yhteydessä kuultiin erikseen ympäristöviranomaisia.

Ohjelmointikomitea käsitteli kuulemisen perusteella tarkistettua ohjelmaesitysluonnosta kokouksessaan 1.7.2021 ja hyväksyi sen eräin tarkistuksin. Viimeistelty versio hyväksyttiin kirjallisessa menettelyssä 12.7.2021 ja kansalliseen käsittelyyn vietävä luonnos on päivätty 15.7.2021.

Ohjelmaesitys käsitellään kansallisissa hyväksymismenettelyssä Suomessa, Ruotsissa, Virossa, Latviassa ja Ahvenanmaalla syys-lokakuun 2021 aikana, minkä jälkeen se lähetetään komission hyväksymismenettelyyn.

2. Ohjelma-alue

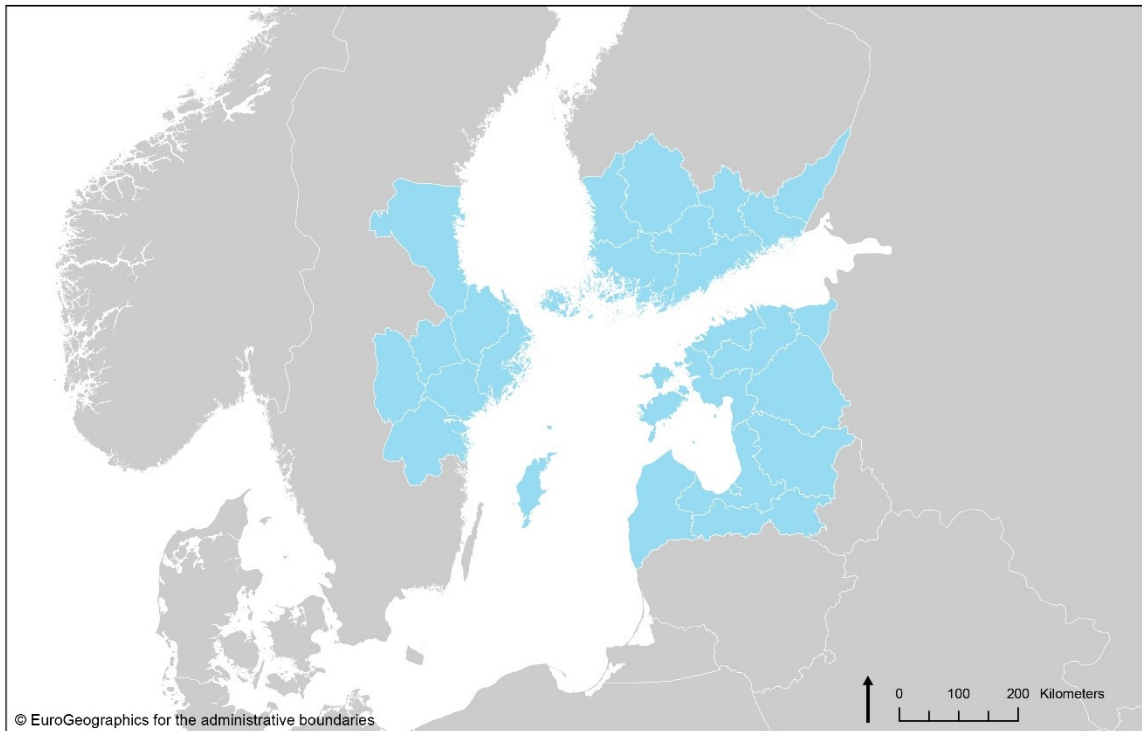
Keskisen Itämeren ohjelma-alueeseen kuuluvat Ahvenanmaa ja Viro kokonaisuutena sekä alueita Suomesta, Ruotsista ja Latviasta. Ohjelma-alue säilyy samana kuin edellisellä kaudella.

Suomen osalta ohjelma-alueeseen kuuluvat Satakunnan, Varsinais-Suomen, Uudenmaan, Kymenlaakson, Pirkanmaan, Kanta-Hämeen, Päijät-Hämeen ja Etelä-Karjalan maakunnat. Lisäksi Ahvenanmaan maakunta osallistuu ohjelmaan itsenäisenä toimijana.

Central Baltic Programme 2021–2027
programme regions according to NUTS 3

 **Interreg**
Central Baltic

 Co-funded by
the European Union



3. Ohjelman sisältövalinnat

Ohjelmatyön suunnittelu aloitettiin kartoittamalla rajat ylittävän yhteistyön painopisteet alueellisen analyysin pohjalta. Analyysissä tarkasteltiin eri näkökohtia talouskehityksestä työmarkkinoille sekä ympäristön ja resurssien tehokkuudesta koulutukseen ja sosiaaliseen osallisuuteen. Tarkastelussa identifioitua haasteita, esteitä ja mahdollisuudet muodostivat ohjelman sisällön keskeiset osatekijät ja olivat perustana ohjelmaesityksen tavoitteiden valinnalle.

Ohjelmaesityksen toimintapoliittisiksi tavoitteiksi valittiin:

Toimintapoliittinen tavoite 1: kilpailukykyisempi ja älykkäämpi Eurooppa

Tavoitteeseen päästään:

- tehostamalla pk-yritysten kasvua ja kilpailukykyä (mukaan lukien tuotannolliset investoinnit)
- tukemalla pk-yritysten viennin kehittämistä
- tukemalla uusien kasvuyritysten perustamista Itämeren alueelle

Toimintapoliittinen tavoite 2: vihreämpi Eurooppa

Tavoitteeseen päästään:

- edistämällä kiertotalouteen siirtymistä: vähentämällä ensiömateriaalien käyttöä ja tukemalla kierrätysmateriaalien käyttöä, ja näin vähentämällä jätteen määrää sekä tukemalla tuotteiden uudelleenkäyttöä erilaisin kiertotalousratkaisun
- parantamalla Keskisen Itämeren alueen rannikko- ja meriympäristön kuntoa
- edistämällä kestäväen kehityksen mukaista monivälineistä kaupunkiliikennettä hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi

Toimintapoliittinen tavoite 4: sosiaalisempi Eurooppa

Tavoitteeseen päästään:

- parantamalla erityisesti nuorten ja pitkäaikaistyöttömien sekä työmarkkinoiden ulkopuolella olevien henkilöiden työllistymisvalmiuksia ja edistämällä itsensä työllistämistä sosiaalisen infrastruktuurin yhteisötalouden kehittämisen keinoin

Interreg-erityistavoite: yhteistyön hallinnoinnin parantaminen

Tavoitteeseen päästään:

- kehittämällä viranomaisten ja julkisen sektorin toimijoiden sekä sidosryhmien institutionaalisia valmiuksia julkisten palvelujen kehittämiseksi ja parantamiseksi

4. Strateginen ympäristövaikutusten arviointi (SEA)

Central Baltic Interreg 2021-2027 -ohjelmaesityksestä on laadittu strateginen ympäristövaikutusten arviointi. Arvioinnin toteutti Anthesis Enveco AB. Arvioinnin tarkoituksena oli tuoda esiin ympäristöllisiä vaikutuksia ohjelman valmistelun ja hyväksymismenettelyn aikana ja varmistaa, ettei ohjelmalla ole haitallisia ympäristövaikutuksia. Vaikutusten arvioinnin tulokset ja johtopäätökset on otettu huomioon ohjelman sisällöissä.

Ympäristövaikutusten arvioimiseksi järjestettiin ympäristöviranomaisten kuulemistilaisuus ympäristöministeriön ja Elinkeino- liikenne ja ympäristökeskuksien ympäristöviranomaisille. Ympäristövaikutusten arviointiraportti oli julkisessa kuulemisessa yhdessä ohjelma-asiakirjaesityksen kanssa maaliskuussa 2021.

5. Ohjelman rahoitus

Jäsenvaltiot ovat osoittaneet ohjelmalle EAKR/Interreg-rahoitusosuutta (EU-osuus) yhteensä 126,8 milj. euroa, josta Suomen osuus on 37,2 milj. euroa. Suomen osuudesta päätti talouspoliittinen ministerivaliokunta 18.3.2021. EAKR/Interreg-varoja hallinnoidaan yhtenä kokonaisuutena eikä ohjelma-asiakirjan rahoitustaulukossa esitetä maakohtaisia erittelyjä.

EU-rahoituksen osuus kokonaisrahoituksesta on 80%, jolloin ohjelman kansallinen vastinrahoitus on yhteensä 31,7 miljoonaa euroa. Kansallinen vastinrahoitus voi olla joko julkista tai yksityistä rahoitusosuutta jäsenvaltiosta tai hankkeen luonteesta johtuen. Ohjelma-asiakirjaesityksen rahoitustaulukossa yksityisen rahoitusosuuden arvioidaan olevan indikaatiivisesti 10% ja julkisen osuuden 90%.

Ohjelman kokonaisrahoitus on siten 158,49 miljoonaa euroa, kun se edellisellä ohjelmakaudella oli 160,5 miljoonaa euroa. Suomen EU- osuuteen suhteutettu laskennallinen osuus kansallisesta vastinrahoituksesta on noin 9,3 miljoonaa euroa, josta noin 8,4 miljoonaa euroa on julkista rahoitusta.

Valtion rahoitusosuuden määrä on indikatiivinen, koska suomalaisten tuensaajien menestymistä ohjelman hankehakujen valinnoissa ei pystytä etukäteen euromääräisesti arvioimaan. Valtion kansallisen vastinrahoituksen osuus tarkentuu vuosittain ohjelmatyön edetessä ja siihen vaikuttaa suomalaisten tuensaajien menestyminen hankehakukierroksilla.

Valtion talousarviosta maksettava teknisen tuen osuus julkisesta kansallisesta vastinrahoituksesta on noin 2,1 miljoonaa euroa, josta 1,5 miljoonaa euroa on sihteeristön sijainnista aiheutuvaa lisärahoitusta.

Rahoitusosuus (pl. tekninen tuki) on jaettu ohjelmaesityksessä toimintalinjojen välillä seuraavasti:

TL1	30%
TL 2	44%
TL 4	17%
Interreg erityistavoite	9%

Rahoitusta kohdennetaan eniten toimintapolitiittisiin tavoitteisiin 1 ja 2, jotka ovat ohjelman sisällön kannalta keskeisiä. Pienhankkeiden osuus tulee lisääntymään edellisestä kaudesta.

6. Ohjelman hallinto

Ohjelmaan osallistuvat jäsenmaat ovat sopineet ohjelman yhteisestä hallintoviranomaisesta ja tarkastusviranomaisesta. Hallintoviranomaisena jatkaa Varsinais-Suomen liitto Suomessa. Hallintoviranomainen hoitaa myös ohjelman kirjanpitotoiminnon (aiemmin todentamisviranomaiselle kuuluneet tehtävät). Lisäksi jokaisessa jäsenvaltiossa ja Ahvenmaalla toimii ohjelman kontaktipiste. Suomen kontaktipiste sijaitsee Uudenmaan liitossa.

Hallintoviranomainen vastaa tuensaajien ilmoittamien menojen varmentamisesta ja tekee ilmoitettavien menojen tukikelpoisuusratkaisun Euroopan Parlamentin ja Neuvoston asetuksen (EU) 2021/1059 (Interreg) artiklan 46 mukaisesti saamiensa osallistuvan maan hallinnollisten tarkastajan esityksestä, mikäli hallintoviranomainen ei itse ratkaise menojen tukikelpoisuutta.

Suomessa hallinnollisesta tarkastuksesta Interreg Central Baltic Programme 2021-2027 - ohjelman osalta vastaa Uudenmaan liitto.

Tarkastusviranomaisena toimii jatkossa valtiovarainministeriön valtionvarain controller toiminto, aiemmin Varsinais-Suomen liitto. Tarkastusviranomaisen toiminnot siirretään alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain (756/2021) 33 §:n mukaisesti Varsinais-Suomen liitosta valtiovarainministeriön valtionvarain controller toiminnon yhteyteen tehtävien eriyttämisen ja toiminnon riippumattomuuden varmistamiseksi.

Tarkastusviranomainen asettaa tarkastusryhmän, jossa Suomea edustaa valtiovarainministeriön valtionvarain controller toiminto.

Ohjelmalle tullaan asettamaan Interreg-asetuksen (EU) 2021/1059 28 artiklan mukaisesti seurantakomitea. Suomen edustajat nimittää valtioneuvosto alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta annetun lain (756/2021) 33 §:n mukaisesti.

Hallintoviranomaisen asettama yhteinen sihteeristö avustaa hallintoviranomaista, seurantakomiteaa ja ohjauskomiteaa niiden tehtävien hoidossa Interreg-asetuksen artiklan 46 mukaisesti. Ohjelman sihteeristö sijaitsee Varsinais-Suomen liitossa.